

Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada,
President Augustin Kuk, LL. D.
For the Editorial Board:
Rudolf Cuješ, Dr. Rer. Poi.
Address: 646 Euclid Ave., Toronto, Ont.
Canada
Subscription rates: \$ 3.- per year, 25¢
per copy.
Advert.: 1 line 10¢, 1 column x 1" \$1.40

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

"V tej velikanski borbi demonskih
brezbožnih sil proti Kristusu moramo
neomajno vztrajati na svojih mestih.
Ne smemo se umakniti niti za korak,
pa četudi bi pri tem morali izgubiti
življenje, preliti svojo kri."

dr. Lambert Ehrlich

Letnik VIII — Volumnje VIII

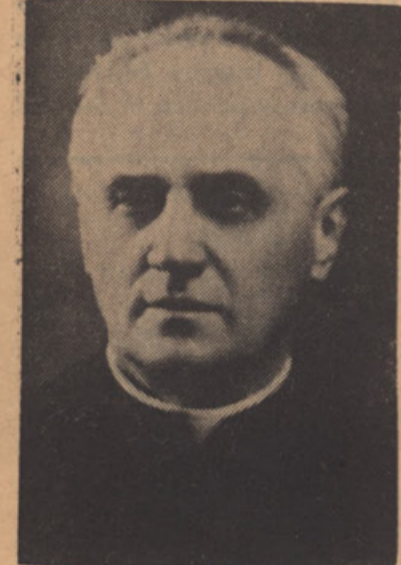
TORONTO, 25. MAJ 1957.

Številka 5 — Number 5

PADEL JE SVETEC

26. maja 1942 je zločinska
komunistična roka ustrelila
na pločniku pred Ljudskim
domom v Ljubljani vzornega
katoliškega duhovnika, veli-
kega Slovence, znanstvenika
in vzgojitelja mladine, vseu-
čiliškega profesorja

dr. Lamberta Ehrlich.

Izredne razmere, v katerih
še vedno živi slovenski narod,
so preprečile, da še danes po
petnajstih letih od tega tra-
gičnega dogodka nimamo do-
končno očitane njegove po-
dobe in ne odmerjenega pro-
stora v katoliški Cerkev in ne
v slovenskem narodu.

Morda najkrajšo in najbo-
ljšo oznako pokojnega profes-
orja je zadel nekdo, ki se je
izrazil, da je Previdnost pos-
tavitelj prof. Ehrlich pred
številne in različne naloge.
Njegova veličina je bila v
tem, da je vsako nalogo tako
odlično izvedel, da si ga danes
lastijo vsi.

Slovensko državno gibanje
si pokojnega velikana ne
namerava lastiti izključno zase.
V ponos pa nam je zavest,
da hodimo po poti, ki jo je v
najbolj temnih dneh sodobne
slovenske zgodovine začrtal
prav on, veliki klicar izpod
sv. Višarj, klicar katoliške

25 letnica katoliškega manifesta

Ko je komunizem s posa-
meznimi udarnimi krilaticami
dovolj pripravil tla med mla-
dino, ki še ni vedela, kje je
izvor, je jeseni 1. 1931 mislil,
da je dovolj močan, da lahko
stopi v javnost s svojim mani-
festom. Bil je to poizkus nagle
osvojitve položajev, ki pa je
prav tako naglo spodletel, ka-
kor je bil hitro pripravljen.
Se so bili sicer v veljavi posa-
mezni dogovori, sklenjeni
med našimi in svobodomiselnimi
akademskimi društvi, zlasti
Triglavom, za skupno delo na
univerzi. Toda od samega
začetka teh skupnih akcij so
doživeli komunisti pri nas
nekaj, česar menda nikjer na
svetu niso v tako kratki raz-
vojni dobi dočakali. Ne le da
ni uspela njihova taktika, ki
jo je podpirala morda najmo-
gočnejša in najspretnjša sve-
tovalna organizacija, temveč
se je tudi prav kmalu presede-
lo iztrgati jim vodstvo
študentovskih mas in razkrin-
kati njihovo breznačelno in
nemoralno igro.

občestvenosti kot duhovne
podlage obnovljene Evrope in
klicar slovenske samostojnosti
ter državnopravno zagoto-
vljene narodne individualnosti.
"Pal je na cesti Svetec,
poveljnik straže,
petelin na zvoniku, ka-
žoč veter, ki laže,
da s svojim budnim kri-
kom smer napada po-
kaže:
razklenil rok je v najšir-
šo razprostitiv,
kot da moli za Narod,
njega moč in razširitev,
miren, ker je dobro opravi-
l zadnjio daritev."
(Jeremija Kalin, Črna maša,
str. 57).

Pokojni profesor Ehrlich je
bil od škofa imenovan za du-
hovnega voditelja katoliških
akademskih društev. Toda že
nekaj let poprej je vodil poleg
drugihih dobroteljih ustanov
tudi akademsko Vincencijevo
konferenco. Brez dvoma je
prav v tem krogu spoznal
nujnost, potrebo in veličino
svoje bodoče naloge. Globoko
sem prepričan, da je res po-
sebna milost za tistega, ki mu
je bilo dano delati ob vodstvu
njegove skrbne roke. Se v
večji meri pa velja za tiste,
ki so skupno z njim pričeli
orati ledino v tedanjih le po
imenu še katoliških akadem-
skih društvih. Ne bi hotel trdi-
ti, da nastop komunizma v
njih ni bil nepričel. Ne sicer
pa objektivni utemelje-
nosti njegovih argumentov,
pač pa po pripravljenosti
dijaštva sprejeti sladko op-
remljeno komunistične nauke
za svoj evangelij. To priprav-
ljenost je stopnjeval še neki
nagon samobrambe, ki je ob
vse večji fašizaciji Evrope
kazal naravnost v naročje
komunizma, ki naj bi nudil
nekačo naravno oporo tudi
našemu narodu proti groze-
čemu navalu.

Komunistični manifest je
tedaj vzbudil profesorja
Ehrlich, da je pričel iskati
za kulisami vidnih igralcev,
pa tudi zbirati sile za odpor.
Vse to je delal ne zaradi misli
na svojo bodočo kariero, tem-
več izključno le kot ponižen
služabnik Gospodov in kot
zvesti sin slovenskega naroda,
kateremu je hotel prihraniti
najhujše trpljenje, ki se je
pripravljalo. Po navdihu ko-
munističnih agentov so se v
katoliških akademskih druš-
tvih pričeli vrstiti sestanki s
predavanji, ki naj bi za vsako

SLOVENCEM — KANADSKIM DRŽAVLJA- NOM!

Slovence, ki so že kanadski
državljeni, opozarjamo na fe-
deralne volitve letos junija,
da imajo pravico da volijo,
nekateri tokrat prvič, mlajši
celo prvič v življenju, v res
svobodnih in demokratičnih
volitvah. Pojdite na volišče in
volite po svoji vesti za res
spodobne kandidate.

USPEH SLOVENSKEGA ZNANSTVENIKA

Pred kratkim je izšla gos-
podarska znanstvena revija
Review of Social Economy,
glasilo katoliških ekonomov
(the Catholic Economic Asso-
ciation). Na uvodnem mestu
prinaša članek profesorja dr.
Cirila Žebota ETHOS
PATTERNS IN A COM-
PETITIVE SOCIETY
(XV. 1., str. 1-25). Članek je
v bistvu predavanje, ki ga je
imel na lanskem letnem
zborovanju v Clevelandu,
Ohio.

ceno dokazali pogubnost nau-
ka in politike Cerkev, kar so
komunisti v spretni dialektiki
namenoma mešali, ter odrešil-
nost marksističnih naukov.
Pri neki taki priliki je zopet
prišlo do ostrega spopada s
prof. Ehrlichom. Ki je hotel
pojasniti avtentično stališče
Cerkev do obravnavanih pro-
blemov, ki je bilo drugačno,
kot ga je predavatelj samo-
voljno prikazal. Komunisti, ki
stvarne debate nikdar ne
vzdrže, so postali nervozni ter
je predsednik zborovanja s
silo preprečil stvarno poja-
snilo prof. Ehrlich. Razum-
ljivo, da mu ni preostalo več
drucega kot zapustiti krog, v
katerem se njegova beseda
kot uradnega zastopnika
Cerkev ne bi smela več sliša-
ti. Toda že dotlej je s svojo
stvarnostjo, mirnostjo in pre-
pričevalnostjo pridobil mnoge
(Nadaljevanje na drugi strani.)

THIS IS SLOVENIA

TRENTA

APARTMENT HOUSE FOR BEES

Unique Slovenian frames for bee colonies have a delightful feature — individually painted hive fronts, each srat decorated with a scene from nature, fantasy or the Bible. And beekeepers claim that each bee knows its own "apartment" by the design on the front door!

p. 16

CATHOLIC ROADSIDE SHRINE

Religious shrines are seen on roads and lanes all over Croatia and Slovenia. Some are humble, just a carved wooden cross by the wayside, and some are niches tinted pink or orange or blue, filled in with softened frescoes.

p. 20

From Yugoslavia by Barbara and Joel Halpern, 1956.

DR. EHRlichOVA SPOMINSKA ŠTEVILKA

Uredništvo Slovenske poti
v Buenos Airesu pripravila
posebno spominsko številko,
ki bo izključno posvečena
pok. prof. dr. Lambertu Ehr-
lichu. Kdor nima Slovenske
poti naročene, naj si to spo-
minska številko pravočasno
preskrbi in piše ponjo bodisi
na upravo Slovenske poti v
Buenos Aires (Ramos Mejia,
calle Rivadavia 14597, prov.
Buenos Aires) bodisi na up-
ravo Slovenske države v
Toronto.

Pred štiridesetimi leti

30. maja 1917 je dr. Anton
Korošec, takratni predsednik
Jugoslovenskega kluba v du-
najnskem parlamentu prebral
izjavo, ki je pozneje dobila
ime majniške deklaracije.
Da so Slovenci hoteli in
pričakovali v novi državi po-
polno enakopravnost in sa-
moupravo, dokazuje dejstvo,
da je Narodna vlada za Slo-
venijo že v začetku meseca
novembra 1918 ustanovila po-
sebno komisijo pod vodstvom
dr. Ivana Žolgerja z naroči-
lom, naj "v najkrajšem času
izdelata temeljni ustavni načrt
za bodočo samovlado Slove-
ni-je," kar se je tudi izvršilo.
Poznejši senator Smodej pa je
pozneje (.1.1938) moral zapi-
sati, ko je omenjal sejo Na-
rodnega večja 23. decembra
1918: "Prvič smo videli in
doživeli, da se na nas in naše
želje ni nihče oziral. Slovenci,
ki smo bili pač dobri, da smo
v monarhiji nosili breme
najtežjega dela v borbi za Ju-
goslavijo, da so bili naši vodi-
telji iniciatorji te borbe, da so
ji stali ves čas na čelu in so
morali druge šele pridobivati
za to borbo, smo bili takoj ob
stran potisnjeni, ko je ne-
varnost minila." Ta zgodba se
je potem ponavljala dan za
dnem in leto za letom in je še
ni konec. Obletnica neizpol-
njenih pričakovanj in prelom-
ljenih pogodb bodi vsem Slo-
vencem v opomin, naj gradimo
bodočnost na stvarnostnih
predpostavkah, ne pa na last-
nih predstavah in željah ter
cenenih obljubah. Majniška
deklaracija je izpolnila del na-
ših narodnih želj, slovenska
izjava naj nas vodi bliže k na-
šemu končnemu narodnemu
cilju — zedinjenju vseh Slo-
vencev v lastni državi!

"Slovenska Država" je založila spominsko do-
bransko razglednico v velikosti 5" x 7" na finem svetlo
rjavem papirju in temnorjavem tisku. Slika je ponat-
njena na tej strani. Naročite jih lahko, ako pišete v
Kanadi na uredništvo "Slovenske Države" — 646 Euclid
Ave., Toronto, Ontario, v U.S.A. pa na: Mr. Mirko
Geratič, 2737 W. 16th St., Chicago 8, Ill. Cena eni z zalep-
ko je 10 centov. Pri naročilu petih ali več, poštnina pla-
čana. Naročilnici priložite odgovarjajočo vsoto.
Uprava "S. D."

PORAVNAJTE NAROCNINO! DARUJTE V TISKOVNI SKLAD

pa hodim z njimi, z nemoži-
večimi sencami, ki so vstale
iz oskrunjenih grobov na
Orlovem in iz vseh drugih
tisočev grobov širom slovens-
ke zemlje in se vprašujem:
"Okó, kam si se zagle-
dalo ...?"

Ker hočem izpolniti njih
šepetajočo prošnjo, odgovar-
jam sebi njim in živim bratom
in sestram:

"V Boga — narod —
domovino!"
Živi domobranec.

Živim in mrtvim

"... še dolgo
bakla nema, ki
potnikom sa-
motnim v noč
gori!"
F. Balantič

Danes ob obletnici vašega
povratka v domovino, v naroč-
je trpljenja in smrti, hite
naše misli topleje kot kdaj k
vam, domobranci, mrtvi in
živi, kjerkoli ste že, pod
hladno rušo naše zemlje, ki
ste jo take ljubili, po kočevs-
kih ali teharskih gozdovih, še
po begunskih taboriščih v
Evropi, kamor vas je prikle-
nila neozdravljiva bolezen, ali
v širnem svetu, Avstraliji,
južni in severni Ameriki ...
Bolj živo kot kdaj koli čutimo,
da se v vas zrcali trpka tra-
gika našega naroda, ki v svoji
obupni borbi za obstoj in za
lepšo bodočnost na svetu ni
našel nikogar, ki bi ga razu-
mel. Vaša povest nam od za-
četka do konca govori o tež-
kih borbah, težkih še zlasti
zato, ker so bile združene z
osamelostjo, z nerazumevan-
jem od strani ljudi iste krvi,
kakor tudi nerazumevanjem
širokega sveta, kamor ste upi-
rali zaman svoje oči, pričaku-
joč pomoči in rešitve, a ste
doživeli, žal — razočaranje.

1941., v dneh, ko sta fašis-
tini in nacistični okupator
roko v roki zatirala slovenski
narod, ko so bile množice na-
ših ljudi preseljene, izgnane,
postreljene, se je začela vab-
ljiva pesem iz gozdov, pesem
o svobodi, pesem o borbi pro-
ti okupatorju, pesem, ki je
napovedovala raj na zemlji ...
Vabljava je bila ta pesem v
tistih dneh tako, da je pome-
nilo že višek treznosti, a ko je
kdo kljub vsem tem maskam
vendar spoznal pravi obraz
OF, tako kakor ga poznamo

danes, in višek junaštva, ako
je kdo iz svojega spoznanja
izvajal posledice, ter se začel
boriti proti zlu. To velja pred-
vsem za vas, preprosti sinovi
slovenskega naroda, ki ste bil;
jedro tako Stajerskega bata-
ljona, kot vaških straž in poz-
neje Domobranstva. To pri-
znanje je predvsem namenje-
no vam, ki ste Osvobodilno
Fronto sodili ne po njenih
besedah, temveč po dejanjih,
kajti našli bi lahko tudi take,
ki se niso odvrnili od OF za-
radi načelnih stvari, ampak,
ker jim ni nudila dovolj osebnih
ali strankarskih ambicij. Spoznali
bi jih po tem, da so stali pre-
vidno v ozadju, med tem, ko ste
vi utirali trnjevo pot slovenskega
protikomunističnega upora.

Trnjeva je bila ta pot. Vi,
ki vam je bilo slovenstvo ne-
kaj najdražjega, ste dobili pe-
čat narodnega izdajalca. Stali
ste med dvema ognjem. Na eni
strani OF, ki se po komunističnih
naukih ni plašila nobenega sred-
stva, ki ji ni bilo mar slovenske
krvi, na drugi strani pa okupa-
tor, ki je vas in vaše pošiljal v
pekel internacij, v koncentra-
cijska taborišča, nekatere celo
v frontno klavnico ter vas poleg
vsega tega varal in zlorabljal.

Toda ni bilo rane, ki bi
pekla huje kot psovke, sovra-
štvo in nerazumevanje lastnih
bratov. Imeli ste edino
težnjo, očuvati slovenskemu

narodu čimveč življenj, slo-
venki zemlji čimveč bogastva
za boljšo bodočnost. Ko ste že
mislili, da ste svojemu cilju
nabližje ste morali zapustiti
domovino. V tujini ste našli
na nerazumevanje širokega
sveta, prav tistega, na katerega
ste stavili svoje upe. Ta vas
je pahnil od sebe, — v
smrt. In še danes se dogaja,
da vam jemljejo dobro ime.
Toda pred Bogom, pred svo-
jim narodom in zgodovino
boste ostali čisti kot svetel
primer treznosti, junaštva in
žrtvovanja.

Veter se je izgubil v brdih
in med žiti diši po večeru. Jaz

25 LETNICA KATOLISKEGA
MANIFESTA

(Nadaljevanje s prve strani.)

izmed poslušalcev. Ko je zastopil dvorano akademskega doma, ni bil več sam, temveč ga je obdajala skupina študentov, ki je spoznala tedaj z vso jasnostjo, da bo treba velikih sprememb. Domentli smo se, da se prihodnji dan sestanemo na stanovanju prof. Ehrliča, kjer se bomo razgovarjali o nadaljnjem delu. Na tem prvem sestanku v novembru 1931 nas je bilo šest, vsi Zarjani, med drugimi pokojna Casar in Kukovič. K temu krogu je pripadalo danicařev tedaj težko bolni, sedaj že tudi pokojni Tone Hribovšek. Kmalu nato smo pridobili med danicaři že pokojnega Toneta Tepeža.

Komunistični manifest zaradi odpora naše skupine med univerzitetnim dijaštvom ni bil ugodno sprejet. Zato so se komunisti zopet za kratek čas potajili ter so potekle demonstracije proti Aleksandrovi diktaturi 16. decembra 1931, na predvečer kraljevega rojstnega dne, ko se je Aleksander pravkar vozil skozi Ljubljano v Pariz, brez posebne incidenta. Pač pa so komunisti zopet proti izrecnemu dogovoru, da ne bodo izdali lastnih letakov, vrgli take letake na znameniti svetoslavski proslavi 27. januarja 1932. Tedanji minister Kramer je osebno formuliral sestavek o „klerokomunističnih demonstracijah na ljubljanski univerzi“ ter odločno zahteval, da se univerza zapre. Razumljivo, da je bila to voda na mlin komunistov in da so od njih vse poizkusili, da bi dosegli ta cilj. Tem teža je bila tedaj naša skrb in naš trud, da smo to preprečili in sicer na tak način, da so prišle prave težnje in upravičene narodne zahteve na akademski tribunali še vedno do izraza, da pa ni bila več dana možnost komunistom, da bi take manifestacije zlorabljali. To je bil tedaj prvi vidni uspeh nekaj mesečnega tihega, pa trdega dela skupine študentov okrog prof. Ehrliča.

V notranjem življenju katoliških akademskih društev so se razmere tudi vse bolj bistrile. Za Zarjo, katere vodstvo smo prevzeli že v zimskem semestru, je prišla v poletnem na vrsto tudi že Danica, kjer smo dosegli že skoraj dvetretjinsko večino. Seveda posledje ni bilo več težav s prevzemanjem Akademске zveze, za katero smo bili prej ogorčeni boj. Pač pa je levica, tedanji predsednik Marijan Brečelj, še krčevito držala v rokah Slovensko dijaško zvezo, ki je padla šele na poletnem občnem zboru.

Kot sad obnovitvenega dela med katoliškimi študenti je bil o Veliki noči 1. 1932 sprejet Katoliški manifest, ki ga je na zborovanju Akademске zveze predlagal F. Casar in katerega je podpisalo 111 akademikov. V tem manifestu je izrazila slovenska katoliška akademska mladina zvestobo Cerkvini in njenemu nauku, pa pežu in škofu, ostru obsodila komunizem in se izrekala za odločno socialno reformo v smislu cerkvenih socialnih okoliščin.

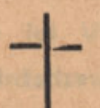
Manifest je naslednji dan objavil „Slovenec“ in ga toplo pozdravil. Pozneje je bil Manifest objavljen v brošuri „V mlade zarje“, ki je izšla jeseni 1932 in ki je komunistom v katoliških akademskih društvih naznanila, da jim je dokončno odzvonilo.

Kako razveseljiv napredek je pač to bil za bilanco polletnega dela, ki je obenem pomenil popolni preobrat med akademsko mladino.

J.L.

TORONTO

Torontska pisarna ministrstva za državljansko in vseljevanje se je 21. maja preselila v nove prostore na 175 Bedford Road, telefonska številka WA. 5-1111.

Rudolf Dolinar

Osmega junija 1937 je v žitnem polju pri Prihovi izkpravil mladi akademik Rudolf Dolinar.

Ob tej priliki je bil v Straži voharju objavljen članek, ki ga zaradi pravilne ocenitve dogodka v izvlečku ponatiskujemo:

„... Morala je izteči iz telesa mladega slovenskega fanta kri, da je z njo v vsej resnobni grozote pred ves narod, pred vso državo, pred vse njene odgovorne činiteleje bilo postavljeno odločno vprašanje našega narodnega in državnega življenja: Vprašanje dveh kultur, dveh zasnov življenja, dveh meril dovoljenosti človeških dejanj.

„Ze od rojstva Jugoslavije naprej ima v njej neko nedoumljivo moč in oslon klika, ki je ljudstvu nepoznana po svojih posameznih imenih, ki pa vladai iz skritega ozadja in ima v vsaki dobi tudi primerno javno figuro.

„Dobro nam je še v spominu doba Orjune, potem doba četnikov in podobnih terorističnih tolč. Od časa do časa so take in slične tolčevaje pošiljali med ljudstvo, da so ga s krogljo in bodali učili narodnega edinstva in ljubezni do jugoslovanke nacije. Vemo, kolikokrat so te frmazonske kulture in frmazonskega pojmovanja državnega življenja je padlo na hrvaški meji... Tudi Slovencev so se že večkrat lotili na enak način, le

da na slovenski zemlji umor doslej še ni bil faktor v političnih računih. Toda sedaj tudi pri nas kri ni samo tekla, ampak tudi iztekla...

„Masonerija, ta strašna rana na našem državnem telesu, ki izgleda, da prehaja v neozdravljivi rak, ima samo en cilj: Absolutni razkroj krščanskih principov in državnem življenju...“

„... grozodejstvo v Prihovi je z vso silo mlade smrti vrglo na površje naših problemov — problem dveh kultur, problem dvojnega pojmovanja življenja: krščanskega ali brezkrščanskega, katerega uveljavljata masonerija in njen vulgarni zaveznik za delo med masa — boljševizem...

„Lahko bi bilo usodno, ako bi se dali ogojufati, da gre za tri fronte, ko gre v resnici za dve večni življenjski fronti, od katerih se naša vedno enako imenuje, druga pa v vsaki dobi privzema novo ime, v nekaterih razdobjih pa več otkrat hkrati, da bi se krščanski svet zmedel.

„V trenju teh dveh front je padel naš Dolinar.“

DR. KOLEDNIK —
PETDESETLETNIK

Sredi maja je obhajal petdesetletnico rojstva preč. g. dr. Kolednik, ki je prevedel Jurčičevega Jurija Kozjaka v več jezikov ter poskrbel kopico posrednih prevodov v še druge jezike. Letos je izšel njegov prevod Finžgarjevih postnih pridig v nemščini, razen tega ima že pripravljen prevod Finžgarjevega romana „Pod svobodnim soncem“. Jubilatno iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo uspehov pri njegovem velikem delu seznanjanja sveta s slovensko kulturo.

V septembru bo preč. g. dr. Kolednik obhajal tudi svoj duhovniški jubilej — srebrno mašo.

IZ „RAJA“ BEŽE

Po poročilih iz Gradca je zbežalo iz Jugoslavije v prvih štirih mesecih letošnjega leta 1.347 oseb v Avstrijo. V istem razdobju lanskega leta pa jih je pribežalo v Avstrijo le 250.

DRUŽINSKE DOKLADE ZA
PRISELJENCE V KANADI.

Po novem zakonu, ki je stopil v veljavo 1. aprila 1956, dobivajo družinske doklade tudi novi priseljenci takoj po svojem prihodu v Kanado, če se nameravajo v Kanadi za stalno naseliti. V prvem poslovnem letu je prejelo mesečno podporo po \$5.00 za otroke nad 26.000 družin, ki so prejele skupno \$1.228.215. Podpore se izplačujejo četrtletno.

DEJSTVA GOVORE...

V „Klicu Triglava“, pa tudi v „Domoljubu“ (glasilu pripadnikov SLS v emigraciji op. p.), smo v zadnjem času brali izjave voditelja SLS in predsednika SNO dr. Mihe Kreka, v katerih nedvomno potrjuje naše mnenje, namreč, da SLS ni odkrito za svobodno in suvereno slovensko državo.

V času, ko je navidezno zavel v emigracijski SLS „nov veter“, ki je napovedoval preokret z ozirom na slovenske državne težnje, smo brali večkrat, da je SLS odločno za samoodločbo naroda in da naj narod sam svobodno izbere obliko bodoče vladavine. Tako nekam postrani so nas hoteli ošvrkniti, češ, kaj boste vi tam okrog SD, „mi smo že od pamtveka bili za to idejo, le vi tam ste nepotrežni nergači...“

Pojavljali so se glasovi in sumnje v iskrenost slovenskega državnega programa v pravih SLS. Mnogi prijatelji so smajali z glavo: Šest let so ljudje okrog SLS in SNO napadali ljudi okrog slovenskega državnega gibanja, ga smešili, ga smatrali kot „največje narodno nesrečo“, sedaj pa — kar čez noč — „slovenska pomlad“ v vrhovih stare politične garde... Marsikdo, ki se trudi le dobro misliti tudi o drugih skupinah in naziranjih, je tiho upal, da je končno vendarle napočil čas, ko se bomo Slovenci v emigraciji znašli na isti liniji, na enotnem slovenskem gledanju, v osnovnem narodnem programu slovenska narodna država, brez beograjskega pokroviteljstva.

Zmotili so se tisti, ki so pričakovali tako „slovensko pomlad“. Novejše dr. Krekove izjave dajejo prav pesimistom, ki so trdili, da je to pač lep program v tolažbo mladincem, v praksi pa bo ostalo vse pri starem.

Vse novejše dr. Krekove izjave so v prid Jugoslavije, v kateri vidi „jamstvo za naš narodni obstoj in narodni napredek“. Iz Krekovega govora (v Parizu pri Društvu prijateljev Jugoslavije). V „Domoljubu“, dr. M. Krek opisuje svoje spomine iz potovanja po Evropi. V tih spominih se kaj rad povrača k misli, da je za Slovence najboljša rešitev, če ostane vse po starem, to se pravi, Slovenci še dalje pod „skrbnem varuštvo“ matere Jugoslavije. Takole pravi: „Ljudje sicer zabavljajo čez centralizem

in proti izkoriščanju Slovenije, vendar nihče ne išče rešitve izven okvira skupne države...“ Na splošno vlada prepričanje, da je demokratska državna skupnost še najboljše jamstvo za slovensko narodno samostojnost in da bi bila tudi najboljša zaščita naših narodnih manjšin... (Podčrtali mi, op. p.)

Dovolj jasno je torej povedano, da sta SLS in SNO enotna v pogledih na slovensko bodočnost — Jugoslavija. Radi verjamemo, da si predstavljajo pri SLS in SNO bodočo „Jugoslavijo“ nekoliko bolj rožnato zamišljeno, bolj „demokratsko“, bolj „širokogrudno“ do Slovencev in Hrvatov; sanjajo o „federaciji“, eni celo o konfederaciji. Toda to so le sanje. Srbi so po Puriču že dali vedeti, da žele ali Veliko Srbijo, ali pa Jugoslavijo brez kake federacije... Koliko so vredne sanje o „demokraciji“, nam priča zgodovina od leta 1918 dalje. Kako so bile „zaščiteni“ slovenske narodne manjšine na Korškem in pod Italijo, ve vsak, kdor ni politični analfabet boljši kot tisti, ki kaj takega danes trdijo. Ti lažejo sebi in narodu.

Ne bomo se danes spuščali v podrobnosti, niti nečemo tritati časa s tem, da bi se trudili ovreči gornje trditve. Preteklost in sedanost sta to zgodovinsko že ovrgli.

Kaj pa, če Jugoslavija res razpade, kot se to s strahom sprašujejo pri SLS in SNO? So „narodni voditelji“ na ta razpad, ki je neizbežen, pripravljeni? Kaj potem? So se morda vdali v „neizbežno usodo“, „pobasali nas bodo sosedji?“ To se bo res zgodilo, če bodo ljudje stali prekriti njih rok in čakali usodne „hude ure“. Toda če bo narod, doma duhovno zrel in slovenska emigracija politično enotna, delavna, borbena, potem pa iz neizbežne hude ure utegne posijati zlato sonce svobode in razbičano telo Slovenije, ki mora vsati k novemu svobodnemu življenju po besedah dr. Korošca: „Naša bodočnost se šele začenja. Ne v zaton, ampak v vstajenje z vero v Boga in samega sebe“.

Prijatelji, na delo! Časi so resni, zahtevajo velikih ljudi in vztrajne delavnosti na vseh področjih. Pobijajmo malodušnost, dvigajmo vero v vstajenje Slovenije!

M. Geratič

ZA KRONIKO

G. Jakob Planinšek, ki je zaposlen na Zavodu za preučevanje raka v Buffalo, N.Y., in ki je sodeloval že pri več uspešnih znanstvenih poizkusih zavoda, je predaval 9. septembra 1956 članom Holy Name Society v Buffalo o verskem preganjanju v Jugoslaviji. Predavanje je poslušalo 450 članov. G. Planinšek je sedaj na škofijski listi predavatelj, ki jih pripravljajo poedinim Društvom Najsvetejšega Imena v škofiji.

DVOJNE ČESTITKE

14. junija t. l. bo na Jefferson Medical College promoviran za doktorja zdravilstva G. FRANCE BRODAR. Mlade doktorje bo nagovoril newyorški pomožni škof Fulton J. Sheen.

Dan po promociji pa se bo novi slovenski zdravnik v ZDA poročil v cerkvi sv. Petra in Pavla. Iskrene čestitke in vso srečo v poklicu in zakonu!

Tesno se prilagajajo, hladne, udobne... Fino tkane iz mehkega krtačnega bombaza... Ploscati sivi... vseskozi elastični pas in dvojna sprednja stran — trdna opora, odgovarjajoče majice.

W-19-56

KANADSKA TVRDKA
JE IZUMILA NOVE
KRATKE NOGAVICE

Kratke nogavice z dvojnimi stopalom so iznajdba trdke, PENMANS in so dozele tolik uspeh, da jih posnemajo po celem svetu. PENMANS je jedina trdka v Kanadi, ki proizvaja te vrste nogavic...

STRETCHY — raztegljive nogavice, samo ena številka. Njih dvojni PODPLAT vsebuje vpleteno dvojno udobnost. To spomlad bo zaela prodajati trdka PENMANS novo proizvedno v cudovitih pastelnih barvah — enostavne in vzorčaste... volni ali v nylonu in bombazu. Bodi moder in nasmejan — nasmejanost bo posledica udobnosti noge. Zahtevaj

RAZTEGLJIVE KRATKE
NOGAVICE
z dvojnimi PODPLATOM,
izdelave

Penmans

20-S-6

Edi.

DEMOKRACIJA ALI MONOPOLIZEM?

Demokracija je postala fraza, ki jo vneto uporablja ves svet: resnični demokrati, monopolisti in komunisti. Zato je prav, če poudarimo tisto ključno besedo, ki označuje nenadomestljivi socialno-kulturni proces vsake resnične demokracije, brez katerega je govorjenje o demokraciji le prevara ali utvara. Ta nepogrešljivi proces vsake resnične demokracije je s o o d l o č a n j e .

Človek soodloča, ker je razumno in svobodno bitje in je kot tak in v toliko tudi odgovoren za vse, kar se dogaja, dela ali opušča v skupnosti. Človek želi soodločiti tudi zato, ker bo posledice vsega, kar se dobrega ali slabega stori ali opusti, nosil tudi sam in večkrat za njim še njegovi otroci. Zato veliki sodobni katoliški misleci kot Maritain, Messmer, Lecomte du Noüy in drugi učijo, da je popolnoma nemogoče rešiti vedno bolj zapletene in raznolike sodobne narodne in vseločloveške probleme, če se ne trudimo za to, da bi najprej dozorela „socialna vest“, to je, živa zavest v vsakem članu družbe, da je za kar najboljšo rešitev vsakega problema svoje skupnosti tudi sam osebno soodgovoren. Tudi sedanji papež Pij XII je velik zagovornik te lepe misli in večkrat povdarja, da mora ljudstvo neprestano o svojih problemih samo soodločiti in da ne sme nikdar postati le slepa čreda ali masa v rokah voditeljev. Celo najbolj pravilno izvoljeni svetni voditelji niso gospodarji ljudstva, ampak njegovi za določeno dobo in določene naloge pooblašeni vikarji, zastopniki ali oskrbniki. Čas je, da se skušamo prevzgojiti tako, da se bo v vsaki skupnosti, od krajevnih celic, preko kulturnih in političnih občestev tja do mednarodne družbe, večala zavest soodgovornosti vsakega člana, ki bo vodila k vedno večjemu soodločanju vsakega člana, nakar bo to vedno večje soodločanje vsakega člana vodilo tudi k vedno večjemu sodelovanju vseh članov — posameznikov, skupnosti, organizacij ali narodov.

Vse to ni le iz pobožne želje porojena teorija, ki bi ne imela podlage in možnosti v stvarnosti. Skrbne študije so pokazale, da celo v industriji, kjer končno večina zavestno dela predvsem zaradi zaslužka, večje soodločanje vedno poveča slogo, sodelovanje in proizvodnjo, vidno pa zmanjša ali odpravi nergaštvo, nezaupanje do vodstva in med delavci, mržnjo in prepire, številno opustitev služb in izmečkov ter poškodb orodja, izdelkov in delavnic.

Ali pogledjmo na soodločanje z druge strani! Kje je na

turnimi društvi, nastopi nevarnost, da se bodo vedno bolj pestri drobci vedno bolj odlašali, ali pa bo prišlo do trenj in „kolizij“ atomističnih enot, s čimer bo hiralna občestvena zavest in z njo padala kulturna in splošna narodna zmogljivost. In kakor hitro ni soodločanja po zastopnikih vseh pri vsenarodnih finančah, bo prva posledica ta, da bo velika večina naroda sploh izgubila zaupanje in zanimanje, s prispevki ostalih pa bo po svoje (in ne nujno najmodreje ali najbolj pravično) razpolagala le ena masa majhna somišljenska skupnica, dokler ne bodo viri končno tako usahnil, da bodo zadoščali le še za birokratično ohranitev uprave. Gotovo bi bilo poučno razpravljati o dejanskih monopolističnih primerih, taktikah in posledicah, a za danes to ni bil naš namen.

Soodločanje je neizmerno važno. Je to proces samoizražanja človeške osebnosti v skupnosti in proces soustvarjanja vseh. Ta proces utemeljuje na eni strani naravna pravica in moralna dolžnost vsakega odraslega člana skupnosti, prav tako pa ga narekujejo tudi koristi družbe, ki ji more le modro soodločanje vseh zagotoviti složno trajno in vneto sodelovanje vseh. Popolnoma jasno je, da vsenarodno soodločanje vseh predstavlja najprej vsenarodne kanale soodločanja ali izražanja narodnega hotenja, to je, take organizacijske oblike, ki bodo omogočale vsaj redno periodično soodločanje zastopnikom vseh skupin. To obliko lahko imenujemo parlamentne ali meddržavne ali medorganizacijske odbore, ali zvezo, združenje ali občestvo, toda v vsakem primeru je bistveno eno: pravica in možnost za stalno pravično sorazmerno soodločanje upravičenih zastopnikov vseh načelno neoporečnih skupin.

Monopolisti spretno, brezvestno in z nizkotnimi metodami osebnega sramotenja in krivičnih podtikanj vsako tako zastopstvo odklanjajo, kajti dobro vedo, da bi taki parlamenti iz zastopnikov vseh organizacij, katerih delo se skladno s katoliškimi načeli, zadali smrtni udarec sebičnemu monopolizmu in resničnim „partijskim pozelejnjem“. Skupinici spretno zaščitenih poklicnih advokatov in strategov, ki razpolaga z močnim spretno maskiranim propagandnim aparatom, pač ne bi bilo posebnno težko pod

soodločanje največ gorja, sumničenja in sovraštva? V diktaturah, kjer ni soodločanja. Kje doživlja ves narod težko krizo ali celo izvozi iz tira, kadar zbolji, umre, pobegne ali „odpotuje“ na tuje kak važen voditelj? Tam, kjer so vse odločanje monopolizirali voditelji in zato ni razvitih kanalov stalnega splošnega soodločanja. Kje navadno pride do revolucij? Tam, kjer ljudje ne morejo uvesti potrebnih sprememb s pomočjo enakopravnega stalnega soodločanja. Pri katerih organizacijah dolga leta živahno delujejo številni krožki? Tam, kjer je uprava decentralizirana in kjer najdemo živahno soodločanje vseh enot članstva. (Poglejmo n. pr. našo Jednoto!). Katere slovenske izseljenjske organizacije so se obrbžale in katere propadle? Obrbžale so se na splošno redvitem tiste, ki so znale razviti redno soodločanje med čim širšim številom članstva (in v daljši perspektivi se v svobodni obdržijo prav v mejah dejanskega aktivnega soodločanja). Propadle pa so še tako potrebne „vsenarodne“ ustanove, ki so jih vodili še tako ugledni in nesebični ljudje pri še tako veliki podpori še tako visokih avtoritet, kjer pa ni bilo vsenarodnega soodločanja (n. pr. razne izseljenjske centrale). Kjer namreč ni rednega soodločanja, tam se v svobodnih razmerah tudi sodelovanje oži na vedno manjši krog, dokler končno ne sodeluje samo še tista majhna pečica, ki ima pri stvari tudi vpliv in oblast, torej skupini, ki soodloča, ali oseba, ki odloča. Ker tako ozek krog očitno ne more sam reševati vsenarodnih problemov, je jasno, da prej ali slej usahne.

Soodločanje je nujno potrebno na vseh svetnih področjih. Osnovni namen političnih strank je n. pr. prav omogočiti stalno politično soodločanje vsem upravičenim pripadnikom narodne politične skupnosti. Kakor hitro se stranka izpremeni iz „kanala“ rednega soodločanja vseh v organ za utrjevanje hotenja in oblasti ene same somišljenske vodilne skupine, je dejansko prenehala biti stranka in je stopila na pot partije. Kakor hitro ni pravičnega zblizanja in soodločanja med vsemi kul-

ne bi bilo posebnno težko pod

MED SLOVENCIMA

Toronto

● **Slovensko gledališče** je predstavilo z velikim uspehom na sestanku Slovenskega kulturnega kroška slušno igro Mirka Javornika "Rdeči mak". Ta prvi poizkus "bralnega gledališča" v Torontu je pokazal, da morejo poslušalci zlasti globljim delom morda še bolje slediti kot pri pravi predstavi naših diletantskih gledališč, kjer se vedno vrinejo kako motnje (dolgi odmor, nemir poslušalcev itd.).

Vloge so podajali: Ivana Vilko Čekuta, Lidija gđc. Stefka Mehle, zdravnik Ludvik Jamnik, sestra Deodata g. Milena Čekuta, setro Hermino pa gđc. Marjola Šešerko. Za glasbeno spremljavo je skrbel preč. g. Mirko Renner (Schubertova "Nedokročana simfonija").

Ker odputje tajnika kluba gđc. Milena Lenard v Evropo, je bila že pred občinim zborom, ki bo v nedeljo 2. junija, soglasno ponovno izvoljena za tajnico.

● **Blagajniško poročilo** Posojilnice in Hranilnice J. E. Krika v Torontu izkazuje za konec aprila 1957 \$112.255,64 vlog in \$88.684,10 posojil.

Ker je ravno tak letni čas, ko ljudje začnejo popravljati, graditi ali kupovati hiše, je bilo začetkom maja vloženih za 18 tisoč dolarjev prošelj za posojilo.

● **Na plesu Slovenske Narodne Zveze** 11. maja na 17. Regent St. so se vsi udeleženci prav lepo zabavali. Ob zvokih odlične godbe so se vrteli pari, za mizami pa se je razvil prijetno kramljanje. Obiskali so nas tudi zastopniki narodnosti iz Mutual Cooperation League. Bil je res prijeten večer.

Chicago

● **Konferenca AFABN**. V soboto 27. aprila je bila v Chicagu v hotelu Bismark konferenca American Friends of Antitolshevik Block of Nations. Konference se je udeležilo 8 narodnosti. Navzoč je bil tudi konzul protikomunistične Kitajske, ki ima, kakor znano, svoj sedež na Formozi. Namen konference je bil pripraviti vse potrebno za Vseameriški kongres AFABN, ki bo v letos. Od Slovencev je bil izvoljen v pripravjalni odbor predsednik SNZ za Ameriko, Mirko Geratič.

● **Koncert velikonočnih in narodnih pesmi** je pripravila organizacija AFABN v Chi-

cagu. Bil je v soboto, 27. aprila, v veliki novi dvorani farne šole sv. Nikolaja na 2201 W. Rice St. Koncert je vsestransko uspel tako po udeležni kakor po izvedbi. Nastopali so zbori, solisti in pianisti z narodnimi in velikonočnimi pesmimi. Največje navdušenje je gotovo žel orkester 40 mladih godbenikov American Ukrainian Youth Organization, ki je dovršeno izvajal cerkvene in narodne skladbe. Slovence je častno predstavil trio Arko: oče Mihael ter sinova Jože in Janko, ki so v narodnih nošah zaigrali dve slovenski narodni pesmi. Vabljen je bil tudi cerkveni pevski zbor fare sv. Stefan, da zapoje nekaj slovenskih velikonočnih pesmi. Zal, nismo našli razumevanja...

● **Slovenski festival**. Delavni Ameriško-slovenski radijski klub, ki deluje že nad 5 let v Chicagu, je priredil v nedeljo 28. aprila v Falcon dvorani na Ashland Avenue uspeli slovenski festival. Stevilno občinstvo je navdušeno dajalo priznanja nastopajočim. Ugaljala je zlasti številna plesna skupina slov. rad. kluba. Izvajala je dva narodna plesa. Zelimo le, da bi vztrajali vsi in se večkrat pokazali tudi izven slovenskih vrst. Slišimo, da bodo kmalu nastopili na vseameriški televizijski oddaja.

— Veliko pozornost je vzbudila plesna skupina Ukrajincev (American-Ukrainian Youth Organization), ki je nastopila v ličnih narodnih nošah ter pokazala štiri narodne pleske. Pevska zbor sta nastopila dva: France Prešeren in Slovenska ženska zveza. Kje je pa ostal domači cerkveni pevski zbor fare sv. Stefan? Na programu je bila tudi točka "Kuharice" slovenske sobotne šole. Toda samo na programu... Program so poživile tudi lepo naštudirane baletne točke. Programu je sledila razgibana zabava ob zvokih nam že dobro poznane orkestra Romana Posedyje.

● **Dr. Ludvik Leskovar letošnji nagradenec**. SARC je pred nekaj leti razpisal posebno nagrado, ki se podeli vsako leto najbolj zaslužnemu kulturnemu in javnemu delavcu med Slovenci v Ameriki. Posebni odbor vodi glasovanje. Nagrada se podeli na vsakoletnem Slovenskem festivalu. Letos je dobil zasluženo priznanje dr. Ludvik Leskovar, ki se uspešno uveljavlja na vseh področjih javnega in kulturnega življenja v Chicagu. Plaketo mu je izročil predsednik Award Committee g. Vipotnik. K priznanju naše čestitke!

OBRNITE SE Z ZAUPANJEM
V VSEH NEPREMISLIVSKIH,
DRUŽINSKIH

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR

278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

● **Sodelovanje, slovenska vzajemnost**... Kratko smo že omenili, da smo letos preglašali sodelovanja slovenskega cerkvenega pevkega zbora fare sv. Stefan. Slovenska pesem ni bila zastopana na mednarodnem koncertu ABN, niti na slovenskem festivalu ni bilo odziva, čeprav je bila prireditev takorekoč "pod nosom"... Če bi brskali po vzrokih, bi morda odkrili nekaj, kar bi nam dalo misliti. Kar zadeva udeležbo na mednarodnem kon-

certu bi lahko upravičeno zapisali: To je zaklepanje slovenske pesmi v domače predele, kakor da nas je sram tega narodnega bisera pred tujci... Morda pa komu ne diši preveč sodelovanje pri organizaciji, ki streži za narodno osamosvojitvijo in lastno državnostjo... V tem grmu bo tičal zajec... Samo pač majhni, kaj se bomo rinili v ospredje, bodo že drugi za nas opravili. Upamo, da ne bo zamere! Ne bi radi, da bi imeli tudi v Chicagu torontske prilike...

Novice iz Slovenije

● **Častiti g. Vinko Zaletel** iz Koroške je 6. aprila imel skriptično predavanje v Gorici.

● **Slovenski film "Kekec"** so sinhronizirali na kitajski jezik ter sedaj isti žanje velike uspehe po Kitajski.

● **Slovenski oktet iz Ljub-**

ljane gostuje z velikim uspehom po italijanskih mestih. Primerjajo ga donskim kozarci.

● **Na Nizozemskem** je 31. marca v mestu Oirschot bil posvečen slovenski rojak č. g. Milan Papež. Novomašnik je rodom iz Suhe krajine. Naše čestitke.

Narodna zavednost

Pred kratkim sem bral v nekem ameriškem listu poročilo, da so Židje, ki bivajo v Chicagu, sklenili zbrati v letošnjem letu 10 in pol milijonov dolarjev za siromašne Žide v Egiptu, Evropi in drugod po svetu. Lansko leto so zbrali nad 6 milijonov dolarjev...

Kaj pravite k temu? Deset milijonov dolarjev bodo zbrali samo Židje v Chicagu... Kolkilo pa drugod, v New Yorku, San Franciscu, Clevelandu, v Angliji...?

Takrat sem se zamislil. Pred očmi so mi bili Slovenci. Kar živo sem si predstavljal; kako Jože, Tone in drugi razmišljajo v potu obraza, bi odrinili četrti dolarja ali morda nekoliko več. Za dolar — težko verjamem, se najbrž ne bi odločili. Slovenci smo pač majhni, majhni po številu, majhni pa tudi takrat, ko je treba podpreti nekaj velikega, odločilnega. Toliko pomislekov. Kolikšna žrtev dati nekaj

za skupnost, nekaj si odtrgati, pomagati ideji do zmage, pomagati listu do razmaha, koristiti — ne stranki, — ampak narodu.

Manjka narodne zrelosti, manjka narodne zavednosti. O, v besedah, tukaj še nekam gre. Besede so zelo po ceni. V dejanju pa gre tako trdo. Prosjijo Korošci, prosijo od drugod: Pomagajte! Ni odziva! Slovensko državno gibanje potrebuje ne le moralne, marveč tudi materialne podpore. Nimamo denarnih zavodov, niti magnatov, imamo le dobro voljo in idealizem. Toda ne dobra volja, niti idealizem nista dovolj, če ni v ozadju nekoga, ki idejo podpira tudi materialno. Mnogo je pripadnikov slovenske državne ideje. Kaj, če bi vsakdo, ki misli resno, sklenil takoj, ne le brez nekaj mesecev, idejo podpreti tudi materialno s tem, da odrine nekaj dolarjev v fond slovenskega državnega gibanja.

Proč s pomisleki! Slovensko narodno zavednost pokažimo v dejanju. Gregorčič je pel: „Ne le, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!“ In zopet: „Besede

zusešno, torej meni se zdi, da bi bila kritika tukaj najbolj na mestu." Razumljivo, da sva kar hitro nehala in jaz začeljem sedaj znova sam in z občutkom, da imam pravico do besede.

V prvih dneh so eni in drugi mislili, da novi Jugoslaviji nihče več ne bo hodilo v cerkev, da bodo vero kratkoma izruvali iz src kakor druge slabe navade, ki se s težavo odpravijo, pa vendar gre. Eni so imeli te misli zaradi strahu, drugi pa zaradi prepričanja, da jim to mora uspeti.

Molče in previdno, kakor bi pazili na vsak korak, so ljudje hodili v tistih dneh v cerkev. Kakor zverjadi so si stali nasproti. Toda eni in drugi so molčali.

Duhovnik je bil kakor gobavec izločen iz družbe. V mnogih primerih pregnan iz župnišča v tesne sobice in je tam kakor v ujetništvu čakal, kako se bodo odvijali dogodki. Z ljudmi, predvsem s tistimi, ki so mu bili najbolj pri srcu, si ni upal razgovarjati, ker bi to mogoče rodilo sum, da se snuje pod črnimi farji spet kakšna politična koalicijska. Nagovor ljudem so bili napisani, previdni v vsaki besedi. Človek je videl, kako se je dober duhovnik mučil v tistih dneh povedati nekaj ljudem, kar je nad časom in jim tako dati poguma, da morejo še tudi v teh razmerah zaupati na Njegovo varstvo. Te zadržane besede so bile čestokrat govorniška mojštrovina.

Toda kmalu po teh prvih dneh so dogodki dobili zunanje organiziran obraz.

Zupnijska zemlja v družinski posesti, župnišče rabljeno v druge namene, duhovnik odtrgan od ljudi, da ne sme iti poučevati v šole, da se ne sme zadrževati po podružnicah, da prepričajo vsako podporo duhovniku, da posebno ob večjih praznikih poberejo denar, ki je bil zbran pri maši, da motijo službo božjo s tem, da odtegnejo, posebno mladino, s pomočjo discipline svoje organizacije, da ravno ta mladina, ki je bila tako različna po svojem prepričanju, organizira razne motnje in podobno. Vse to je samo nekaj od vsega početja v prvih dneh.

Iz pisem uredniku

"Pred kratkim časa sem prispel v to deželo. Ob izkrčavanju so me med urejevanjem vseljenskih formalnosti vprašali, če sem "Jugoslovan". Pojasnil sem, da sem Slovenec in so mi izročili Vaš list. Hvala Vam zanj! Zal sem bil med mnogimi rojaki edini, ki sem se izjavil za Slovenca. Ostali so na vprašanje odgovorili pritrdilni ter dobili razne "južnjaške" časopise. Ker sem bil mnenja, da jim bo list v materinski trenutu bolj koristil kot meni, sem jim ga prepustil, čeprav ne-rad.

"Sem eden številnih žrtev komunističnih ječarjev naše domovine. Za miselnost svobodnega razvoja in državnosti našega naroda sta izgubila oče in brat svoji življenji, sam pa za precej časa osebno svobodo in končno domačo zemljo. Odtod moja velika simpatija do "našega" časopisa, kateri (mislim, edini) usmerja naš narod na pot svobode.

"Nadaljujte s tem Vašim delom! Naša prelepa domovina Vam je ter bo hvaležna... V. V., Blind River, Ont.

Iz Bethlehem, Pa:

"Ta slovenski tisk mi je zelo všeč in ga zelo radi vsi prebiramo v naši okolici. Le tako naprej! Naj se širi slovenska ideja! Tu prilagam \$5,00 za naročnino..."

Stefan Celec.

Prince George, B.C.:

"V pondeljek, 29. aprila, sem prvič stopil na kanadska tla. Par minut nato mi je bilo kot da bi zapihal domač vetrnič čez polje, ko sem prvič imel v roki "Slovensko državo". Pravo uteho sem dobil, ko sem ugotovil, da delim tragiko begunstva in emigrantstva z drugimi študenti, ki jih je prav tako kot mene strla doba največjih idejnih konfliktov in jih pognala v tujino..."

Vinko Božič.

same ničesar ne store, dejanja mnogo več, v dejanju le pokaži, bojevnik ti goreč!" Čas je, da preidemo od besedovanja k dejanjem. Ne le posamezniki, vsi Slovenci, ki hočejo videti svoj narod enkrat svoboden in srečen v lastni državi. Ne izgovarjajmo se: Židje so bogati, mi pa nismo. Židje dajejo po tisočakah, mi pa, ki smo majhni, pa dajamo po dolarjih, pa to iz srca. Iskreno, navdušeno, vztrajno, dokler ne bomo v naših prizadevanjih uspeli!

M. Geratič.

DEJANJA NAJ GOVORE!

Kmalu bo zatonilo v večnost 15 let, odkar so komunisti ustrelili v Ljubljani pred Cirilovim akademskim domom našega duhovnega velikana profesorja dr. Lamberta Ehrlicha. Njegovemu spominu smo se skušali oddolžiti z nekaj spominskih članki in — ne vedno po svojih najboljših močeh — z delom po smernicah, ki nam jih je dajal iz svojega bogatega duha. Nismo pa mu postavili še javnega spomenika

"V Šmihelu 'no kajžico' mam" je bila njegova priljubljena pesem. Sedaj imamo priliko, da mu postavimo v Šmihelu "kajžico", ki mu je bila žudi v življenju najljubša —

EHRLICHOVO SPOMINSKO KAPELO

z domom duhovnih vaj, ki bosta združena s tamkajšnjim Kulturnim domom.

Letošnje obletnico usmrtnice dr. Ehrlicha obhajamo z zbiranjem denarja za njegov prvi javni spomenik, ki bo še bodočim rodovom omogočal nadaljevanje katoliškega prosvetnega dela, ki ga je prav pokojni dr. Lambert Ehrlich začel na Koroškem.

Morebitni presek bo izročen kot prispevek za Kulturni dom v Šmihelu.

Pokojni profesor je v življenju s svojimi skromnimi dohodki skrbel za številne reveže, hranil pri svoji mizi akademike, polnil vedno prazno blagajno Vincencijeve konference, plačeval primanjkljaje za dober tisk, podpiral študij akademikov v tujini. Vsi številni rodovi, ki smo uživali njegovo duhovno vodstvo in mnogi tudi gmotno pomoč, vsi njegovi prijatelji in občudovalci bomo z veseljem pozdravili priliko, da se lahko vsaj nekoliko oddolžimo spominu mučenca Ehrlicha.

Prispeske z oznako "Za Ehrlichov spomenik" sprejemajo:

Preč. g. Alojzij Nemec, St. Michael ob Bleiburg, Kärnten, Austria.

Rudolf Čučuš, 1 Walker Rd., Willowdale, Ont., Canada
Mirko Geratič, 2737 W. 16th St., Chicago 8, Ill., U.S.A.

Jakob Planinšek, 237 Plymouth Ave., Buffalo 13, N.Y., U.S.A.

POTEM PA VSE TIHO JE BIL O... (Continued from previous page)

LUĐVIK KRŠKI

JUGOSLAVIJA, EDINSTVENA DRŽAVA NA SVETU

(Nadaljevanje)

PROBLEMI OKOLI VERE

Govoriti o teh stvareh je v Jugoslaviji nemogoče iz več vzrokov. Zavrtnjen si nekako vedno z istimi argumenti: Kako more človek v dvajstem stoletju sploh še imeti čas in interese, da se razgovarja o teh problemih mračnega srednjega veka. Drugi argument je bil že bolj oster. Če se je kdo ogrevel za ta vprašanja in namigoval na storiene krivice, je bil proti državi, proti "naši stvarnosti". Razumljivo je, da je bilo debate hitro konec. Tretji argument. Cerkev je potisnjena iz javnosti, iz šole, iz bolnišnic in omejena samo na obrede v cerkvi (prepevedane procesije, zapuščenca božja pota) in tako res ni povoda, da bi prišlo do kakšnih sporov, o katerih bi bila javnost obveščena. Nasprotno pa je imel tisti popolno svobodo, kateri je delal proti veri s predavanji ali akcijami, ki so bile organizirane v času nedeljske službe božje in podobno.

Ko sem bil ob neki priliki nagovorjen, da bi se držal malo bolj linije, to se pravi po domače, da bi mislil na kandidaturu za vstop v partijo, sem moral agitatorja zavrtniti z dejstvi, da to vse dotlej ne bo mogoče, dokler partija ne pristane na kritiko svojih del, svojih načel, kar je bilo v najširši javnosti obsojeno, pa vendar zamorjeno, da ni moglo priti na dan kot javno mnenje. Kajti opozoril sem ga prav iz srca kot človeka, ki si prizadeva, pa se moti, da namreč pomeni nadeti si partijski plašč, onemogočiti se že vnaprej, da bi mogel med ljudmi sploh kaj delati. "Da pridobite enega člana," sem mu nadalje rekel, "ne pomeni dosti, ker je delo absolutno bre-

Svetovna javnost je bila obveščena o zaporih duhovnikov in drugih barbarskih dejanjih proti Cerkvi. Jaz morem to samo še enkrat potrditi, vendar se pri tem ne bom zadrževal, ker mislim razmišljati o drugih stvareh. To so stvari, za katere imamo dokumente in jih ni treba objasnevat, ker čas tega nikoli v drugo luč postaviti ne more in krivica nad nedolžnimi žrtvami nikoli drugače tolačenca ne more biti.

So pa stvari, ki bi jih čas lahko kdaj popolnoma v drugi luči prikazal in se to že danes dogaja. Komunisti nam mislijo soliti pamet, da so se stvari že zboljšale, da so znosne, če ne slišimo vsak dan o zaporih in o oviranju duhovnikov pri njihovem poslanstvu. Toda temu ni tako, čeprav jim je uspelo tudi svetovno javnost prepričati o tem.

Oni računajo, da so z ustanovitvijo CM-društva-o katerem bom govoril posebej in z omiljeno politiko že na stvari kaj spremenili. To morejo pripovedovati svojim ovčicam in našim, ki morajo molčati, sicer pa se o teh stvareh takole sodi:

Spominjam se na leta nazaj, kako je bilo med nami študenti. Študentje, ki so stanovali v internatih, so imeli in še imajo v času službe božje ob nedeljah učne ure. Torej mašo se jim posreči dobiti samo ob večerih, pod kakšnimi drugimi izgovori: kino, gledališče, sprehod. O svobodji veroizpovedi med študenti ni bilo sledu.

Se več. Spominjam se težkih trenutkov, ko smo morali na mladinskih sestankih razčistiti stališča po liniji organizacije. "Se bo še hodilo v cerkev in k teološkim predavanjem?" Vprašanje je padlo in vsi smo vedeli, da bo nanj treba odgovoriti, da prej dvorane ne bomo zapustili, predno ne pride do odgovora. Komitè je pritiskal, da je prišlo do predlogov pro in contra. Opozoriti moram, da je bil to že sestanek izbranih med izbranimi. Eni preizkušnji sem imel namreč že priliko prisostvovati. Tam so naši na vprašanja odgovarjali kakor "kanoni" — to sploh ni bil noben razgovor in nihče ni vedel, pri čem smo. To ponašanje tudi meni ni bilo všeč.

No, in na ta sestanek sem bil povabljen pismeno in še nekaj drugih "kalibrov", kakor so nas imenovali. Nam nasproti pa je bil komitè mesta Ljubljane, komitè šole in šolska uprava v osebi ravnatelja in dveh profesorjev, ki sta bila tudi menda zelo zainteresirana na izidu.

Debata gor, debata dol-toda do položaja nož na nož nismo tako kmalu prišli. Prej smo imeli priliko slišati še dve ugotovitvi, kar mi je dalo misel za poznejši ugovor. Namreč misli: Vi bi že smeli iti poslušati zgodbice svetega pisma, toda pri predavanjih pride pogovor na vse kaj drugega, na življenje samo in tega mi ne moremo dopuščati. "O ha," sem si mislil. Nadalje, damo vam danes samo en predlog: Tukaj imate priliko svojo stran braniti, stvari postaviti na pravo mesto, če se pa vam to ne posreči, se vsem članom prepove obisk teoloških predavanj pod izključitvijo iz organizacije, kateri more slediti po sodbi proforskega zbora tudi izključitev iz šole.

Tega trenutka ne bom nikoli pozabil. Deset minut je trajal molk in nasprotna stran je z nervoznostjo čakala na rezultat.

V zavesti, da nam danes zavežejo jezik za ves čas, kar bomo njim podrejeni, mi je šinila samo ena misel v glavo: To se ne sme zgoditi.

Vstal sem in trenutek smo se gledali. Stisnil sem ledeno mrzle besede preko zob. Misel, ki je bila v desetih minutah formulirana. "Če se dam vam voditi, tov. ravnatelj, ali vam, tov. profesor, bom na koncu to, kar ste vi. Če bi poslušal samo duhovnika, bi bil to, kar je on, kajti vi vsi trije ste močnejši, dograjene osebnosti in jaz se moram pustiti voditi. In eno bi prosil, da meni in ostalim daste pri tem svobodo. Kajti le kaline bi se vam posrečilo ujeti in za stalno tudi ne mogoče. Jaz bi pa predlagal, da nam pustite priliko izbire in če ste v vašo boljše stvar prepričani, se zopet kdaj srečamo. Sicer pa prihajam na misel, da imamo opraviti z moderno inkvizicijo, ki ni prav v ničemer

(Nadaljevanje na četrti strani.)

Iz slovenskega tiska

MLADI IN STARI

„... Jedro spora je prav za prav v tem, da obstajajo v emigraciji razni odbori kot n. pr. Slovenski narodni odbor, na katerega nima nihče razen peščica predvojnih politikov nikakega vpliva. Se več: niti v strankinih organizacijah, v kolikor obstajajo, in katerih predstavniki - običajno predvojni politiki - sedijo v teh odbori, „nepriznani“ so brez vsake moči in besede. Ista slika velja tudi za „uradni“ strankarski emigrantski tisk, kjer vlada železna cenzura in diskriminacija. To je na žalost praksa, ki je nezdržljiva s pojmom demokracije, katero naj bi baje naša emigracija predstavljala kot alternativo komunističnemu režimu doma.

„Posledica tega je vse večje drobljenje politične emigracije na skupine in skupince, ki se na en ali drugi način trudijo iznašati svoje mišlje-

nje v javnost s poplavo vseh mogočih časopisov, od katerih pa se redko katerim posreči zagotoviti redno izhajanje. Logični zaključek je zato, da večina naših predvojnih politikov ni demokratično nastrojena in da se njihove metode ne razlikujejo od metod totalitarcev kljub pobožnemu sklicevanju na demokratična načela. Edino, kar jim omogoča, da še naprej ribarijo v kalnem, je otročje neumna zvestoba svetovnonazorskemu prepričanju „nepriznanih“, ki se boje dati nasprotnikom v zobe, pa se zato raje držijo po strani. A s tem stvari demokracije, sebi in narodu prav nič ne koristijo. Nasprotno, samo zavlačujejo upostavitve resne alternative komunističnemu režimu kajti alternativa ni „protikomunizem“, ampak demokracija z vsemi svojimi posledicami”

Iz uvodnika „Klica Triglava“ X, št. 211, 20. aprila 1957.

HRVATSKI ODMEVI NA GOVOR DR. MIHE KREKA

Chicaška Danica komentira dr. Krekov govor v Parizu, o katerem smo tudi mi poročali, naslednje:

„Iz vsega tega se vidi očitno, da stoji dr. Krek kot bivši minister v protihrvatskih beograjskih diktaturah še vedno na stališču „ohranitve Jugoslavije“ ter kleveta vse one, ki se bore za svojo svobodo, da so „mali imperialisti“ in da zasledujejo „napačne in sebične cilje“! Na to naj dobro pomislijo oni hrvatski politiki, ki stalno sodelujejo z dr. Kromkom. Kot namreč sedaj izgleda, je možno z njim sodelovati le na bazi „Jugoslavije“ in na bazi hrvatskega suženjstva v tej umetni državi (8. maja).

Buenos Aireska Hrvatska pa piše 27. aprila:

„Pred časom so z velikim zvonjenjem objavili odločitev Krekove stranke, da je sprejela v svoj program ustvaritev slovenske države: Če z ničemer drugim je dr. Krek s tem svojim govorom pokazal, da to ni bila poštena odločitev, marveč le potuhnjena taktika, da pomiri slovenske duhove. Sedaj je Krek gotovo prepričan, da taka taktika ni več potrebna in je prenehal s svojimi oziri”.

SLOVENCIM KUPUJEJO v slovenski trgovini

Joe Gomilar

1801 W. Cermak Road CHICAGO, ILL.

Vse, kar potrebujete za kuhinjo, dobite pri J. Gomilarju. Tudi okusne kranjske klobase, suhe šunkice, prekajene svinjske želodce.

Prav sedaj pa ima izvrstno kisko repo i ajdovo moko. Pridite, videli boste, da boste dobili dobro blago!

SOVJI K SOVJIM

MARY LINDA BEAUTY SALON

4 Short Street OR. 3400 (Eglinton in Dufferin) Mrs. S. GLAC

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja enkrat v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 3.-\$, za Argentino 20. pezov, za Braziljo 50 kruzeirov, za Anglijo 0.75 £, za Avstrijo 30 šillingov, za Avstralijo 2. avstr. £, za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti.

DRŽAVLJANSTVO

KAJ VAM POMENI!

Državljanstvo je ena izmed največjih časti, ki jih Kanada lahko podeli posameznikom, ki niso rojeni Kanadčani.

Državljanstva izkaznica je dokaz, da se lastnik po zakonih Kanade smatra za osebo, ki razume odgovornosti in prednosti, ki jih državljanstvo podeli.

Državljanstvo dá posamezniku občutek zadovoljstva, da se smatra, da je „doma“ in ne več samo gost v hiši drugih. V družbi drugih Kanadčanov more igrati važno vlogo v življenju dežele.

Državljan živi med sebi enakimi. Kanadska vlada ga štiti v polni meri, ko potuje v tujini. Lahko

kandidira in je lahko tudi uslužben v javni službi. Lahko voli pri volitvah in tudi sicer uživa vse pravice državljanov.

Če še niste zaposili za kanadsko državljanstvo, ste iskreno vabljeni, da to storite SEDAJ —

- če ste stari 21 let ali več, in
- če bivate v Kanadi vsaj štiri leta in devet mesecev, odkar ste bili pripuščeni v Kanado.

Obrazec za prošnjo lahko dobite pri uradniku najbližjega sodišča ali pa pri Registrar of Canadian Citizenship, Ottawa, Canada.

Oddelek za državljanstvo in vseljevanje

J. W. PICKERSGILL
Minister

LAVAL FORTIER, Q. C.
Namestnik ministra.

(Nadaljevanje s tretje strani.)

boljša, ali pa opravičljivejša, če hočem reči, kot je bilo to pri Cerkvih v srednjem veku. Tukaj izbira vaša stran.“ — Uspeli smo.

Zakaj sem navedel to v originalu? S tem sem hotel pokazati, kako težki pritisk je morala in ga še mora reševati mlada generacija. Vseeno je, ali koga vprašajo tako naravnost, kot so nas ali pa ne, on čuti to kljub temu in izogniti se tej javni zagati ne da.

Zaradi tega je človek videl okoli sebe stanje nekako takole: Velik procent mladih, ki bi bili danes ali jutri lahko nekaj drugega, le impulza jim je manjkalo. V prvih letih jih ni bilo malo, ki so kar iz enega plašča skočili v drugega. Od ministranta k mladinskemu funkcionarju. Koritarji! Tretji redki, toda trdoživni, so bili tisti, ki so se izobraževali na obe strani.

Posledica te politike je bila: študentje niso imeli verske izobrazbe na nivoju svojega duševnega razvoja in so tako doživeli res težave pri odločitvi pro in contra, kadar so že začeli tako resno misliti. Taki so navadno šli k maši, toda pridige niso poslušali, ker jih je ta vrgla iz ravnovesja. Da bi pa na čisto prišli, je bilo pot težko najti, ker si niso bili v marsičem na jasnem. In s kom in kje govoriti, je bilo pač važno vprašanje. To je osrednji problem studirajoče mladine. Nihče se ji ne približa, nihče tudi danes še ne misli, da bi to vprašanje rešil ta-

ko kot važno in specifično zahtevata. Nek procent so torej dobili na svojo stran. To so ljudje, ki so o veri politično poučeni, ki znajo na nivoju raznih brošur stvar enostavno odbijati. Tretja posledica so ljudje, ki si kujejo značaje sami, iščejo odgovore na vprašanja sami, ali vsaj po privatni poti, ljudje, ki ne morejo računati na nikakršne ugodnosti, ljudje, ki jih še čaka velika preizkušnja, predno bodo prestopili resnični prag v življenje v svoj poklic. Takrat se pa ne ravna več po študentsko, takrat ni izgovor nič več na mestu, da bi rad še nekaj iskal in podobno. Si tak ali drugačen in po tem rangu boš dobil zaposlitev. In tukaj se začneja druga slika.

Učitelj ne hodi v cerkev. Profesor ne hodi v cerkev. Javni uslužbenec na vidnem mestu ne hodi v cerkev. Vojak ne sme pokazati niti enega znaka vernosti. Vsi ti se poročajo samo civilno. Vse te pokopujejo samo civilno.

Sedaj se bo kdo vprašal, če je tukaj prepoved, ali na ljudje delajo po svojem prepričanju tako, ker so na taki in taki višini izbrabze in na določeni družbeni lestvici. Saj bi to moglo biti.

Vendar moram drugače odgovoriti: „V Jugoslaviji je veroizpoved svobodna.“ So pa le službena mesta, katerih etiketa vsebuje te paragrafe. Poudarjam torej da si bomo edini v izjavi, jaz in jugoslovska javnost: svoboda veroizpovedi obstoja.

Če me bralec po tem zaključku postavi na laž, ali mi hoče reči, da je v tem protislovje, sem jaz hotel s tem samo reči, da je v jugoslovske propagandi velika laž in protislovje.

Ta etiketa seveda mnoge preveč utesni in se ne počutijo dobro. In spet moramo govoriti o prestopkih. Ne bom rekel preveč, če rečem, da mi je to življenje nekje stopilo najbolj k srcu.

Ob štirih zjutraj iščejo ti profesorji mašo po cerkvah. Mogoče komu bolj prav pride večerna maša, kajti važno je, da ga nihče od nezaželenih ne vidi. V mestih se to da napraviti, ker je več cerkva, več maš in množica ljudi, kjer se je lažje pomešati. Nemogoče pa je to v majhnih krajih, kjer je samo ena cerkev. Ti ljudje se tudi ob tej oviri ne ustavijo. Peljejo se ob nedeljah v mesto in tam opravijo službo božjo. To vse prej govori o pozitivni veri kakor o izumiranju in to tudi dovolj jasno pove, da o svobodi vere ni govora.

In še nekaj s tem v zvezi. Naj se razmere v domovini razvijajo, kakor hočejo, žalostno dejstvo ostane kljub temu, da mora mladi rod gledati javni laži v oči, ko vidi to življenje po „katakombah“ na eni strani, na drugi strani pa mora od „ka tedra učenosti“ prejemati prepričanje, da vera ni vredna profesorja, učitelja, tudi maturanta, ki se je v nekaj urah bavil s filozofijo.

Maturant ni imel časa, da bi se po filozofski poti dokopal do pravega prepričanja, o katerem bi

mogel reči, da je njegovo dobojevano, njega vredno prepričanje. Nasprotno, moral je s tem opraviiti enako kot z matematičnimi formulami, ki so tudi bile potrebne za maturo. Eni so res mogli tem zahtevam zadostiti, drugi pa so morali navzven razobesiti zavost materialista in svoje prepričanje zakleniti globoko v srce. Toda rečem vam, to prepričanje je postalo svetost.

Uspeh pa je bil le nekje na strani teh ideologov. Mnenje, da študent, ki se dokoplje do nekega znanja, ne more biti več veren, je prodrlo v široke množice, predvsem med delavsko mladino. Če si je marsikateri študent mislil, da o veri ni treba razmišljati, ker to tudi profesorja ni vredno, ker ga nikoli ne vidi v cerkvi, si je delavec mislil, da so to le „lari-fari“, ker se tudi njegov bolj razgledan državljan s tem ne bavi.

Sedaj pa še nasedajmo vestem, da duhovnikov nič več ne zapirajo, da jih ne ovirajo pri izvrševanju njihovih dolžnosti. Zaprt je med štiri stene, njegova pot vodi še mogoče v spovednico, temu ali onemu se še posreči kaj pametnega reči na priznici, in s tem smo pri kraju. Ta boj pa, to zastrupljanje mladine, ne preneha. In le tako si morem razložiti doživljaj-usoden za marsikoga, ki stopi v jugoslovske javnost izpod domačega krova, doživljaj, ki ga ne bom nikoli pozabil.

(Nadaljevanje prihodnjič.)